

Curtea Supremă de Justiție

DECIZIE

09 februarie 2021

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte – Timofti Vladimir,

Judecători – Boico Victor, Toma Nadejda, Țurcan Anatolie, Cobzac Elena

a judecat, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de către avocatul Ababei Lilia în numele inculpatei, prin care solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 21 iulie 2020, în cauza penală privind-o pe,

Velicico Lidia xxxxxxxx, născută la xxxxxxxx, domiciliată în or. xxxxxxxx, str. xxxxxxxx

Termenul de examinare a cauzei:

prima instanță: 03.11.2017 – 29.10.2018;

instanța de apel: 08.11.2019- 21.07.2020;

instanța de recurs ordinar: 14.09.2020 – 09.02.2021.

Asupra recursului ordinar în cauză, în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

A C O N S T A T A T :

1. Prin sentința Judecătoriei Drochia /sediul Central/ din 29 octombrie 2018, Velicico Lidia a fost recunoscută vinovată de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (4) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa de 7 ani de închisoare, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis pentru femei, cu privarea de dreptul de a ocupa o anumită funcție sau de a exercita o anumită activitate legată de gestionarea banilor și a bunurilor materiale pe un termen de 5 ani.

S-a admis integral acțiunea civilă.

1.1 Pentru a pronunța sentința, prima instanță a constatat că, Velicico Lidia, la data de 15.04.2009, având scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, prin înșelăciune sau abuz de încredere, folosindu-se de relațiile de prietenie cu Bazic

Ludmila, locuitoare a or. xxxxxx str. xxxxxx, spre convingerea ultimei i-a prezentat o situație vădit falsă cu privire la veniturile obținute din o presupusă afacere a sa, promițându-i lui Bazic Ludmila că-i va restitui banii în termen de 1 an, a dobândit de la ultima suma de 11 000 de euro, dintre care 7000 euro până la moment refuza să-i restituie.

Astfel, Velicico Lidia a cauzat lui Bazic Ludmila un prejudiciu material considerabil în sumă de 7000 euro, în total suma de 150 000 lei.

Prin acțiunile sale Velicico Lidia a comis escrocherie, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere, săvârșit în proporții mari, infracțiune prevăzută la art. 190 alin. (4) Cod penal.

2. Sentința primei instanțe a fost atacată cu apel de către avocatul Popovschi Svetlana în numele inculpatei, care a solicitat repunerea în termen a apelului, casarea sentinței, pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, cu numirea unei pedepse mai blânde, cu aplicarea prevederilor art. 90 Cod penal.

În motivarea cerințelor sale acuzatorul de stat a menționat că:

- la locul de trai inculpata se caracterizează pozitiv;
- are la îngrijire pe mama sa, care are diagnoza xxxxxxxx, e ținută la pat;

La data de 17.12.2019, avocatul Popovschi Svetlana în numele inculpatei a mai înaintat un apel suplimentar prin care a solicitat repunerea în termen, casarea sentinței, pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, cu pronunțarea unei sentințe de achitare, și scoaterea de sub sechestru a bunurilor imobile, invocând:

La moment, împrumutul bănesc a fost restituit, între Velicico Lidia și Bazic Ludmila sunt relații civile prevăzute la art. 867 și art. 868 Cod civil, în acțiunile ei lipsesc elementele infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (4) Cod penal, despre lipsa intenției lui Velicico Lidia de dobândire ilicită a banilor servește recipisa întocmită și transmisă lui Bazic Ludmila, transmiterea pașaportului tehnic al casei și obligația scrisă de a rambursa datoria, precum și rambursarea periodică a datoriei, Velicico Lidia n-a negat prezența datoriei și obligația de a o achita, la moment datoria este restituită și nu sunt pretenții materiale sau morale față de Velicico Lidia, instanța de fond eronat a apreciat probele administrate potrivit art.101 Cod de procedură penală.

3. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 21 iulie 2020, a fost respins ca nefondat apelul declarat, cu menținerea sentinței.

3.1. Pentru a decide astfel, instanța de apel a constatat că, termenul de atac a fost omis din motive întemeiate, de aceea necesită a fi restabilit, cu repunerea apelului în termenul de atac.

În continuare, instanța de apel a statuat că, instanța de fond a respectat normele procesuale, a verificat complet, sub toate aspectele și în mod obiectiv circumstanțele cauzei și a dat probelor administrate o apreciere legală din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității lor, iar toate în ansamblu din punct de vedere al coroborării lor, corect ajungând la concluzia privind vinovăția inculpatului în faptele incriminate și făcând o încadrare juridică justă a acțiunilor lui Velicico Lidia în baza art.190 alin.(4) Cod penal, totodată corect a apreciat măsura de pedeapsă sub formă de închisoare, ținând cont de circumstanțele cauzei penale, probele, persoana vinovată, poziția succesoriului părții vătămate și urmările survenite.

4. Decizia instanței de apel este atacată cu recurs ordinar de către avocatul Ababei Lilia în numele inculpatei, invocând prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 8) Cod de procedură penală, solicită casarea deciziei instanței de apel, rejudecarea cauzei, pronunțarea unei noi hotărâri prin care Velicico Lidia să fie achitată, cu respingerea acțiunii civile.

În motivarea recursului depus, recurentul a invocat că:

- instanța de apel a ignorat faptul că prejudiciul material a fost restituit, succesoriul victimei a solicitat ca inculpata să nu fie pedepsită;
- fapta nu întrunește elementele infracțiunii, or, potrivit suportului probant se atestă nevinovăția inculpatei, or relațiile dintre aceștia sunt de ordin civil;
- Velicico Lidia atât pe parcursul urmăririi penale, în instanța de fond, cât și în instanța de apel nu a negat faptul existenței datoriei față de Bazic Ludmila care s-a obligat să o restituie, însă în virtutea situației grele financiare nu a fost posibil de restituit în întregime suma de bani, restituind doar o parte din aceasta, obligându-se prin recipisă să restituie și restul sumei părții vătămate ceia ce a și urmat doar cu întârziere;
- probele prezentate nu au primit o apreciere la justa valoare, concluziile făcute de colegiu nu rezultă din materialul factologic acumulat în cauză;

- din partea inculpatei acțiuni de înșelăciune nu au fost stabilite, deoarece la momentul primirii de către ea a bunului de la Bazic Ludmila, Velicico Lidia dispunea de bunuri imobile, care confirma caracterul realizabil al restituirii datoriei și atesta buna credință a inculpatului;

- în ședințele de judecată s-a constatat cu certitudine că inculpata Velicico Lidia a restituit o parte din datorie și lunar i-a achitat 3% dobândă, sume care nu sunt arătate, însă din motivul problemelor financiare nu a restituit întreaga sumă, ceea ce denotă că inculpata nu a avut intenția de a se eschiva de răspunderea contractuală, întocmind o recipisă în acest sens, lăsând în calitate de garanție actele de proprietate pe bunul imobil ce-i aparține;

- partea acuzării nu a prezentat probe pertinente, concludente și utile care ar fi demonstrat cert că inculpata încă de la bun început au avut intenția de a înșela partea vătămată și de a nu achita suma de bani datorată acestuia;

- între părți au avut loc niște relații civile, deoarece partea vătămată, dispunând de recipisă eliberată de inculpată prin care și-a asumat obligațiunea de a restitui datoria, putea să-și apere drepturile sale adresându-se în ordinea procedurii civile;

- instanța de apel n-a ținut cont, că în sensul art.6 al Convenției Europene, noțiunea de „acuzare în materie penală” este distinctă de noțiunea „drepturi și obligații cu caracter civil”, astfel, în cauza Ringvold vs. Norvegia din 11.02.2003, Curtea Europeană a notat că „...faptul că o lege, care poate permite o cerere de despăgubire în virtutea dreptului cu privire la prejudiciu, include și elemente obiective constitutive ale unei infracțiuni penale, nu reprezintă, în pofida gravității acestei infracțiuni, un motiv suficient pentru a considera ca persoana responsabilă de obligațiile cu caracter civil, să fie acuzată - de o infracțiune penală”.

5. La recursul ordinar declarat de către avocatul Ababei Lilia în numele inculpatei, procurorul în secția reprezentarea învinuirii în Curtea Supremă de Justiție, având ca temei art. 431 alin. (1¹), a depus referință, prin care a pledat pentru inadmisibilitatea recursului ordinar ca fiind vădit neîntemeiat, invocând că, recursul declarat este întemeiat doar pe critica modului în care instanța de apel a apreciat probele și circumstanțele cauzei, fără a indica la concret omisiunea gravă sau în ce a constatat interpretarea eronată a normelor procesuale și materiale.

6. Judecând recursul ordinar în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit constată că acesta urmează a fi admis din următoarele considerente.

În speță se constată că recurentul s-a conformat prevederilor art. 422 Cod de procedură penală și a declarat recurs ordinar în termen.

Conform prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs este în drept să admită recursul și să dispună rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Conform art. 424 alin. (2) Cod de procedură penală, instanța de recurs examinează cauza numai în limitele temeiurilor stipulate expres de art. 427 Cod de procedură penală, fiind în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără a agrava situația condamnaților. Or, art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, prevede că hotărârile instanței de apel pot fi atacate cu recurs ordinar pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel la judecarea cauzei.

Potrivit art. 414 Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din cauza penală și în baza oricăror probe noi prezentate instanței de apel. În vederea soluționării apelului, instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor. Instanța de apel se pronunță asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Colegiul penal lărgit consideră că instanța de apel a concluzionat pripit privind respingerea apelului, fără a efectua o verificare multilaterală și obiectivă a probelor.

Coraportând decizia instanței de apel, la rigorile prevăzute de art. 414 Cod de procedură penală enumerate supra, se atestă că instanța de apel nu a ținut cont pe deplin de aceste cerințe și a comis următoarele erori de drept.

În conformitate cu prevederile art. 113 Cod penal, instanța de apel, era obligată să deducă din actele cauzei „(...)determinarea și constatarea juridică a corespunderii exacte între semnele faptei prejudiciabile săvârșite și semnele componenței infracțiunii, prevăzute de norma penală”.

Chestiunile de fapt asupra cărora s-a pronunțat sau trebuia să se pronunțe prima instanță și care prin apel se transmit instanței de apel sunt: dacă fapta

reținută ori numai imputată s-a săvârșit ori nu, dacă fapta a fost comisă de inculpat și în ce împrejurări s-a comis, dacă probele corect au fost apreciate prin prisma cumulului de probe anexate la dosar în conformitate cu art. 101 Cod de procedură penală.

Instanța de apel, nu și-a motivat soluția și, nerespectând prevederile art. 101 Cod de procedură penală, nu a dat apreciere probelor din punct de vedere al pertinentei, concludenței, utilității și veridicității, iar tuturor probelor în ansamblu – din punct de vedere al coroborării lor.

Deși, fiind obligată să motiveze în hotărâre admisibilitatea sau inadmisibilitatea tuturor probelor administrate, Curtea de apel s-a limitat la reproducerea în calitate de probe a declarațiilor părții vătămate, martorilor, evitând supunerea acestor probe unei analize detaliate, care incontestabil a-r fi motivat soluția adoptată.

Colegiul penal observă și insuficiența argumentării soluției instanței de apel, prin prisma faptului dacă sunt întrunite întrunește elementele infracțiunii, dacă infracțiunea a fost corect calificată, dacă pedeapsa a fost individualizată și aplicată just, dacă fapta întrunește elementele infracțiunii, dacă normele de drept procesual penal au fost corect aplicate și hotărârea adoptată să conțină răspuns la toate motivele invocate.

În același context, Colegiul penal lărgit menționează, că hotărârile pronunțate de instanțele ierarhic inferioare trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, pentru a permite instanței ierarhic superioare de a verifica corespunderea hotărârii pronunțate cu legea. Necesită a se avea în vedere că nu numai nemotivarea hotărârii, dar și motivarea insuficientă sau motivarea în termeni generali – vagi, reprezintă motiv de casare.

Colegiul penal lărgit constată că aceste prevederi legale deși sunt obligatorii, nu au fost întocmai respectate la judecarea prezentei cauze în ordine de apel.

Prin sentința, instanța a considerat dovedită vinovăția inculpatei în comiterea infracțiunii prevăzute de art.190 alin.(4) – escrocherie, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere, săvârșite în proporții mari, întocmai și potrivit actului de învinuire, susținut de către acuzatorul de stat în ședința judiciară, în cadrul susținerilor

verbale.

Curtea de apel însă, menținând constatările instanței de fond asupra faptei imputate, reflectând în textul deciziei semnificația calificativelor de dobândire ilicită a bunurilor altei persoane, de înșelăciune, de abuz de încredere, constată că inculpata a acționat cu intenția de a înșela partea vătămată (f.d.237, V-2), și califică ulterior acțiunile inculpatei în baza art.190 alin (4) Cod penal, conform modificărilor din Codul penal (Legea nr.179 din 26.07.2018), după indici calificativi – escrocherie, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei persoane, cu încheierea actului juridic anulabil determinată de comportamentul viclean care a produs daune în proporții mari (f.d.238, V-2), agravând astfel situația inculpatei.

Astfel, Colegiul penal lărgit consideră că instanța de apel nu a verificat minuțios toate probele în conformitate cu prevederile art. 101 Cod de procedură penală, fără a se expune clar asupra motivelor invocate de apărare în apel.

Nu a fost examinată și nu a fost supus analizei poziția apărării privitor la existența relațiilor civile între inculpată și partea vătămată, ne fiind astfel cercetat și acest aspect al fondului cererii de apel.

În acest sens, se notează că potrivit jurisprudenței constante a CtEDO, expuse în cazurile aplicării art. 6 al Convenției, s-a conchis că o hotărâre motivată demonstrează că părțile au fost auzite în cadrul procesului penal (Suominen c. Finlandei (2003) §37, Kuznetsov și alții c. Rusiei (2007) §85).

De asemenea, în hotărârea CtEDO în cauza Helle împotriva Finlandei, 19 decembrie 1997, pct. 60, se reține că noțiunea de proces echitabil necesită ca o instanță internă care nu și-a motivat decizia, fie prin însușirea motivelor furnizate de o instanță inferioară fie prin alt mod, **să fi examinat totuși în mod real chestiunile esențiale supuse atenției sale.**

În acest sens Colegiul penal lărgit, susține că, art. 8 alin. (3), 24 alin. (2), 325 alin. (1), 389 alin. (2), art. 413 alin. (1) Cod de procedură penală, prevăd că instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decât interesele legii. Judecarea cauzei în primă instanță se efectuează numai în limitele învinuirii formulate în rechizitoriu. Concluziile despre vinovăția persoanei de săvârșirea infracțiunii și sentința de condamnare nu pot fi întemeiate pe presupuneri, iar toate dubiile în

probarea învinuirii se interpretează doar în favoarea inculpatului.

Astfel, instanța de judecată nu este în drept să completeze învinuirea cu circumstanțe care ar justifica-o și care ar agrava situația inculpatului, și să-și întemeieze soluțiile pe presupuneri și dubii.

În baza principiului contradictorialității în procesul penal, principiu unanim recunoscut și susținut de jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului, sarcina probațiunii în ședințele de judecată în prima instanță și în instanța de apel îi revine acuzatorului de stat, funcția acuzării este pusă pe seama procurorului. Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, în hotărârea Capeau contra Belgiei din 13 ianuarie 2005, a constatat că în domeniul penal, problema administrării probelor trebuie să fie abordată din punctul de vedere al articolului 6 §2 și e obligatoriu, inter alia, ca sarcina de a prezenta probe să-i revină acuzării.

În baza celor expuse supra, Colegiul penal lărgit atestă că decizia instanței de apel în aspectele evidențiate este motivată defectuos și insuficient, or, aceasta urma să se pronunțe asupra temeiniciei apelului declarat, sub aspectul legalității sentinței de condamnare a primei instanțe, iar în urma verificării probelor, să constate argumentat și în mod incontestabil, și fără admiterea oricăror dubii vinovăția sau nevinovăția inculpatei în comiterea infracțiunii incriminate.

În consecință, Colegiul penal lărgit atestă că instanța de apel a adoptat o decizie de menținere a condamnării inculpatei Velicico Lidia în baza învinuirii de comitere a infracțiunilor prevăzute de art.190 alin (4) Cod penal, printr-o motivare insuficientă, superficială, prin ce a fost afectată soluția adoptată, or aceasta nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția și astfel recursul declarat de avocat urmează a fi admis, decizia instanței de apel casată, cu dispunerea rejudecării cauzei de către aceeași instanța de apel în alt complet de judecată.

7. La rejudecarea cauzei, instanța de apel urmează să se conducă de dispozițiile art. 436 Cod de procedură penală, care prevede procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe la modul convenit și în strictă conformitate cu prevederile Legii procesual penale – asupra motivelor esențiale indicate în cererea de apel și în măsura competenței sale asupra motivelor din recursul declarat, nominalizate și în prezenta decizie, să elucideze faptele importante pentru soluționarea justă și promptă a cauzei date, să-și argumenteze

clar concluziile sale în decizia adoptată, în baza probelor cercetate în ședința de judecată a instanței de apel, cu respectarea cerințelor art. 414, 415 Cod de procedură penală, ținând cont de motivele casării deciziei atacate, de practica unitară în acest domeniu, de practica relevantă a CtEDO, în cadrul unui proces de judecată contradictoriu și echitabil, să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată, în conformitate cu prevederile art. 417 Cod de procedură penală.

8. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E:

Se admite recursul ordinar declarat de către avocatul Ababei Lilia în numele inculpatei, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 21 iulie 2020, în cauza penală privind-o pe *Velicico Lidia xxxxxx*, cu dispunerea rejudecării cauzei de către Curtea de Apel Bălți în alt complet de judecată.

Decizia nu este supusă căilor de atac.

Decizia motivată pronunțată la 11 martie 2021.

Președinte

Timofti Vladimir

Judecători

Boico Victor

Toma Nadejda

Țurcan Anatolie

Cobzac Elena